

Risiko for mer menneskehandel

Sexkjøpsloven kan ikke oppheves uten en grundig vurdering av hva det vil føre til.

Straffelovrådet har foreslått å avkriminalisere sexkjøp. I en tid hvor risikoen for utnyttelse øker, vurderer ikke rådet hvilke konsekvenser det vil ha for arbeidet mot menneskehandel i Norge.

Det er oppsiktsvekkende. Sexkjøpsloven ble innført nettopp for å begrense menneskehandel til prostitusjon.

På 8. mars er det verdt å huske hvem som i hovedsak utsettes for denne alvorlige menneskerettighetskrenkelsen. Kvinner og jenter utgjør over 90 % av de utsatte i EU-landene. FNs Kvinnekomité uttrykte nylig bekymring for omfanget av menneskehandel til prostitusjon i Norge.

Hvis loven oppheves, frykter ROSA at flere vil utsettes for menneskehandel i Norge. Samtidig må myndighetenes feilslåtte prioriteringer og mangel på tiltak utfordres.

Etterspørsel etter menneskehandel

Loven skal motvirke menneskehandel ved å redusere etterspørselen, eller i det minste hindre at den øker. Dette er ikke en naiv forestilling om at prostitusjon vil forsvinne, men et forsøk på å begrense en praksis der «potensialet for utnyttelse er stort», som rådet selv skriver.

Norge er forpliktet til å bekjempe menneskehandel. Siden «etterspørsel er en underliggende årsak til menneskehandel», som det heter i Europarådskonvensjonen, må Norge iverksette tiltak for å redusere den. Begrenses etterspørselen, bidrar det til å forebygge menneskehandel.

Rådet diskuterer imidlertid ikke hvordan avkriminalisering vil påvirke etterspørselen, eller hvordan Norge da skal møte forpliktelsen om å redusere den. Skulle sexkjøp igjen bli lovlig, er det vanskelig å se for seg annet enn at etterspørselen øker, og med det risikoen for utnyttelse.

Kjøp av sex fra menneskehandelsutsatte

Rådet mener at det enkelte sexkjøp ikke nødvendigvis er skadelig, og at kriminalisering er problematisk i lys av den seksuelle selvbestemmelsesretten. Det er frivillige sexkjøp som skal bli lovlig. Lovens mål om å straffe kjøp av sex fra menneskehandelsutsatte får lite oppmerksomhet.

Skillet mellom ufrivillig og frivillig prostitusjon er komplekst. Over tid har det blitt større forståelse for de ulike tvangsmekanismene som holder noen i en utnyttelsessituasjon. I det enkelte sexkjøp vil grad av frivillighet være umulig å avgjøre. Menneskehandelsutsatte fremstår ikke nødvendigvis som ofre, men må gjøre seg attraktive for å møte menneskehandlernes krav om inntjening. Å selge sex ufrivillig kan være svært traumatiserende. Mange ROSA bistår må kjempe med ettervirkningene i årevis.

Rådets forslag vil i praksis gjøre det lovlig å kjøpe sex av menneskehandelsutsatte. Dette problematiseres ikke og ses ikke i sammenheng med internasjonale forpliktelser.

Myndighetenes prioriteringer

Dagbladet har avdekket store mangler ved politiets arbeid på feltet. Den norske innsatsen mot menneskehandel er forankret i politietterforskning og utlendingsforvaltning. ROSA har ofte kritisert denne tilnærmingen og etterlyst et menneskerettslig fokus.

Mens politiet nå skal prioritere menneskehandel til tvangsarbeid, bygges tillitsskapende og oppsøkende arbeid i prostitusjonsmiljøene ned. Utlendingsloven brukes regelmessig mot sexselgere. Men dette er ikke på grunn av sexkjøpsloven: Under pandemien ble personer som selger sex utvist fra landet, mens kundene gikk fri.

Personer som selger sex skal ikke straffes eller på annen måte trakasseres. Dette må være et ufravikelig prinsipp. Dessverre er det fremdeles en blindsoner hos politi- og påtalemyndighet.

Samtidig har regjering etter regjering brutt sine løfter om å bedre situasjonen for sexselgere – løfter som var en forutsetning for å innføre loven. Også for menneskehandelsutsatte fins det få muligheter for langsiktig støtte som hindrer ny utnyttelse.

Det må tas grep. Det trengs en omfattende satsing på sosiale tiltak og en innvandringspolitikk som ikke brukes mot sexselgere for å nå måltall for uttransporteringer.

Menneskehandel er kvinnefiendtlig kriminalitet

Menneskehandel til prostitusjon rammer særlig kvinner og anses som en form for kjønnsbasert vold. Derfor er det overraskende at rådet legger så lite vekt på kjønnsdimensjonen.

Forslaget om å oppheve loven kommer mens FN, OSSE og andre advarer om at krig og økonomisk krise øker risikoen for menneskehandel i Europa, særlig for kvinner. At loven har en normdannende effekt for mulige kunder, og dermed er viktig i et likestillingsperspektiv, drøftes ikke.

Rådet er lite interessert i formålet med sexkjøpsloven eller konsekvensene av å fjerne den. Loven har ikke blitt evaluert siden 2014, og forslaget er ikke basert på ny kunnskap om hvordan den fungerer. De internasjonale forpliktelsene loven bygger på er ikke godt nok vurdert. Som et minimum må det gjennomføres en ny evaluering før en beslutning tas.

Med avkriminalisering risikerer vi mer menneskehandel i Norge og at flere kjøper sex fra utsatte. ROSA mener loven må bestå.